

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 17.12.1968, sp. zn. 3 Cz 57/68, ECLI:CZ:NS:1968:3.CZ.57.1968.1

Číslo: 4/1970

Právní věta: Náležitým dohledem podle § 422 odst. 2 o. z. není možno rozumět takový dohled, který by byl za normálních okolností osobami dohledem povinnými vykonáván stále nepřetržitě a bezprostředně (na každém kroku), neboť v takovém případě by byla zákonem předpokládaná možnost zproštění odpovědnosti těchto osob prakticky vyloučena. Při úraze o tom, zda osoby dohledem povinné nezanedbaly náležitý dohled, je nutno vzít zřetel i na některé okolnosti týkající se osoby podléhající dohledu, jako např. na věk, povahové vlastnosti a celkové chování nezletilého dítěte.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 17.12.1968

Spisová značka: 3 Cz 57/68

Číslo rozhodnutí: 4

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Náhrada škody

Předpisy: 40/1964 Sb. § 422

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně se domáhala náhrady škody ve výši 1388,13 Kčs (bolestné 350,- Kčs, ztráta na výdělku 604,33 Kčs, škoda na motocyklu 338,80 Kčs, škoda na ochranné přilbě 95,- Kčs), která jí vznikla při dopravní nehodě dne 20. 5. 1966 v Ú. Tvrdila, že nehodu zavinil první žalovaný nezl. J. V., který jí vběhl nečekaně na silnici před motocykl, a že za její následky odpovídají i druhý žalovaný A. V. a třetí žalovaná J. V., neboť jako rodiče prvního žalovaného zanedbali nad ním náležitý dohled.

Rozsudkem okresního soudu v Trutnově z 10. 5. 1967 byli žalovaní uznáni povinnými k náhradě částky 1388,13 Kčs žalobkyni. Své rozhodnutí odůvodnil okresní soud tím, že výsledky řízení bylo bezpečně prokázáno, že při hře s kamarády u potoka při silnici vstoupil první žalovaný nezl. J. V. bez rozhlédnutí a zády k vozovce do silnice právě v době, kdy tudy projížděla žalobkyně na motocyklu; žalobkyně jela zcela přiměřenou rychlostí odpovídající situaci na místě nehody a učinila vše, co bylo na ní možno požadovat. Nezletilý ve svém věku 12 let mohl posoudit následky svého jednání a v důsledku toho odpovídá za škodu; jeho rodiče zanedbali nad ním náležitý dohled, neboť nevěděli ani, zda byl na pionýrské schůzce nebo pouze s kamarády na vycházce, a o dopravní nehodě se dověděli až po jeho návratu od lékařského vyšetření.

Proti tomuto rozsudku okresního soudu podali druhý žalovaný a třetí žalovaná odvolání, v němž uvedli, že v řízení nebyl zjištěn řádně skutkový stav; navrhli doplnění jeho dosavadních výsledků provedením dalších důkazů o tom, že si nehodu zavinila žalobkyně sama svou neopatrnou jízdou a že – s přihlédnutím ke všem zjištěným okolnostem případu – nemůže jít z jejich strany o zanedbání náležitého dohledu nad nezletilým.

Krajský soud v Hradci Králové potvrdil rozsudkem z 30. 6. 1967 rozsudek okresního soudu. Zdůraznil, že z výsledků řízení vyplynula odpovědnost nezletilého za dopravní nehodu a že rodiče nezletilého zanedbali nad ním náležitý dohled. Podle názoru krajského soudu bylo povinností rodičů nezletilého, aby měli přehled o době vyučování, kterého se nezletilý zúčastňuje, a aby – jestliže jsou nad rámec této vyučovací doby sami zaměstnáni – učinili vhodná opatření k tomu, aby nad nezletilým byl určitý dohled. Bylo jim jistě známo, že nezletilý je živější povahy a dopouští se určitých poklesků; to však mělo vést k tomu, aby chování nezletilého věnovali zvýšenou pozornost.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem, že byl rozsudky soudů obou stupňů porušen zákon a zrušil je.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 120 o. s. ř. dbá soud o to, aby skutečný stav věci byl zjištěn co nejúplněji. Podle této zásady však soudy v dané věci nepostupovaly a nezjistily tak všechny potřebné skutkové okolnosti, které by ve svém souhrnu tvořily spolehlivý skutkový podklad pro rozhodnutí o základu uplatňovaného nároku.

Především bylo z výsledků řízení patrné, že žalobkyně jela na motocyklu uzavřenou osadou a že viděla už zdaleka při pravé straně ve směru své jízdy hlouček dětí, hrajících si u potoka ve dvoumetrové vzdálenosti od vozovky. Už tyto momenty měly vést soudy k tomu, aby provedly všechny v úvahu přicházející důkazy v zájmu zjištění, zda žalobkyně jako řidička motocyklu učinila ze své strany vše, aby nedošlo k dopravní nehodě, a zda vzniklá škoda nebyla způsobena také jejím zaviněním.

Ovšem soudy neshromáždily úplné podklady ani pro posouzení odpovědnosti druhého žalovaného a třetí žalované (rodičů prvního žalovaného) za škodu, jestliže byla způsobena prvním žalovaným.

Podle prvního odstavce ustanovení § 422 o. z. odpovídá spolu s nezletilým za škodu jím způsobenou ten, kdo je povinen vykonávat nad ním dohled; podle druhého odstavce téhož ustanovení se ten, kdo je povinen vykonávat dohled, zproští odpovědnosti, jestliže prokáže, že náležitý dohled nezanedbal. Přitom nelze pomíjet, že náležitým dohledem není možno rozumět takový dohled, který by byl za normálních okolností osobami dohledem povinnými vykonáván stále, nepřetržitě a bezprostředně („na každém kroku“), neboť v tom případě by byla zákonem předpokládaná možnost zproštění odpovědnosti těchto osob prakticky vyloučena. Z tohoto hlediska bylo třeba, aby i v souzeném případě byly zjištěny okolnosti významné pro posouzení případného zproštění odpovědnosti druhého žalovaného a třetí žalované jako rodičů prvního žalovaného, který škodu způsobil. Z odůvodnění rozsudku okresního soudu není vůbec patrné, zda se tento soud zabýval otázkou zproštění odpovědnosti žalovaných rodičů, neboť pouze konstatuje, že „rovněž rodiče zanedbali v daném případě náležitý dohled na nezletilého, neboť ani nevěděli, zda nezletilý byl na pionýrské schůzce nebo pouze s kamarády na vycházce a o celé záležitosti se dověděli až po jeho návratu od lékařského vyšetření“. Ani přístup krajského soudu k hodnocení odpovědnosti žalovaných rodičů není zcela v souladu se zmíněným ustanovením § 422 odst. 1, 2 o. z. Vždyť krajský soud vycházel jen z předpokladu, že rodičům „jistě bylo známo“, že nezletilý je živější povahy, dopouští se určitých přestupků, jak potvrdil ředitel školy, a dostával snížené známky z chování, a to vše je mělo vést k tomu, aby chování nezletilého věnovali zvýšenou pozornost. Soudy obou stupňů nezkoumaly, co

žalovaní rodiče dělali pro zajištění náležitého dohledu nad prvním žalovaným, jestliže věděli o tom, že je živější povahy, zejména jaká výchovná opatření činili, aby se jeho chování zlepšilo, jak se choval první žalovaný doma a v okolí, vůči ostatním spoluobčanům apod. Nelze pochybovat o tom, že zanedbaná výchova zvyšuje nároky na míru dozoru; na druhé straně je vždy třeba uvážit i věk dítěte a spolu s tím dále, jak vykonávat nad ním dohled, jestliže se vzdálí z bezprostředního dohledu rodičů, jako např. ven na vycházku, do školy apod. Z toho plyne, že nestačila jen zjištění o tom, jak se první žalovaný chová; soudy měly prověřit také, jak žalovaní rodiče odstraňovali případné zjištěné výchovné nedostatky u prvního žalovaného. O tom měli být vyslechnuti nejen sami rodiče, ale i školští pracovníci, kteří přišli s prvním žalovaným do styku a kteří se mohli vyjádřit o spolupráci rodičů při výchově prvního žalovaného; měl být požádán i orgán péče o dítě o vyšetření výchovného prostředí prvního žalovaného hlavně v tom směru, jak rodiče zabezpečovali výchovu prvního žalovaného.

Jestliže soudy rozhodly ve věci, aniž vyčerpaly všechny prostředky k spolehlivému zjištění skutečného stavu, porušily zákon v ustanoveních § 6, 120 odst. 1, § 132 o. s. ř. ve spojení s ustanoveními § 422, 441 o. z.

1) srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 31/1954 Sbírky rozhodnutí čs. soudů